

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 219/2021-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Jany Laššákovej a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Zuzanou Kolárikovou, advokátkou, Stará prešovská 10, Košice, proti postupu Sociálnej poisťovne v konaní vedenom pod č. 535 311 3440 0 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Sociálnej poisťovne (ďalej aj „správny orgán“) v konaní vedenom pod č. 535 311 3440 0. Zároveň navrhuje, aby jej Sociálna poisťovňa zaplatila finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 eur a nahradila trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:

Sťažovateľka požiadala 1. septembra 2013 o priznanie predčasného starobného dôchodku. Sociálna poisťovňa jej rozhodnutím z 2. októbra 2013 priznala predčasný starobný dôchodok v sume 418,10 eur. Na základe podaného odvolania Sociálna poisťovňa čiastočne vyhovelá námietkam sťažovateľky a vydala dve rozhodnutia z 25. februára 2014 a zo 14. apríla 2014, ktorými jej zvýšila predčasný dôchodok odo dňa jeho priznania. Sťažovateľka z dôvodu spornej otázky započítania jej

doby štúdia v cudzine v období od 1. septembra 1967 do 10. júna 1971 podala návrh na preskúmanie týchto rozhodnutí. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 5. decembra 2014 potvrdil rozhodnutia Sociálnej poisťovne. Proti potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala odvolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom č. k. 9 So 57/2015 z 27. júla 2016 tak, že zmenil rozsudok krajského súdu tak, že všetky uvedené rozhodnutia Sociálnej poisťovne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie

Sociálna poisťovňa následne rozhodnutím z 12. decembra 2016 priznala sťažovateľke starobný dôchodok v sume 433 eur. Proti tomuto rozhodnutiu Sociálnej poisťovne podala sťažovateľka správnu žalobu, o ktorej rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 10 Sa 23/2017 z 19. decembra 2018 tak, že napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd sa nestotožnil s právnymi závermi Sociálnej poisťovne vo veci hodnotenia doby štúdia v cudzine a nezapočítania tohto obdobia do doby dôchodkového poistenia. Proti rozsudku krajského súdu podala Sociálna poisťovňa kasačnú sťažnosť a zároveň požiadala o priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti. O tejto kasačnej sťažnosti rozhodol najvyšší súd rozsudkom č. k. 7 Sk 15/2019 z 29. januára 2020 tak, že kasačnú sťažnosť, ako aj návrh na priznanie odkladného účinku kasačnej sťažnosti zamietol. Rozsudok najvyššieho súdu nadobudol právoplatnosť 6. marca 2020.

Dňa 20. júla 2020 sa sťažovateľka obrátila na verejnú ochrankyňu práv s podnetom, v ktorom namietala nečinnosť Sociálnej poisťovne pri realizácii právoplatného rozsudku najvyššieho súdu. V tejto súvislosti sa verejná ochrankyňa práv obrátila na Sociálnu poisťovňu, ktorá vo svojom písomnom stanovisku uviedla, že k vydaniu nového rozhodnutia, ktorým by realizovala rozsudok krajského súdu z 19. decembra 2018 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu z 29. januára 2020, nedošlo z dôvodu absencie informácie o právoplatnosti rozsudku najvyššieho súdu. Sociálna poisťovňa uviedla, že opakovane žiadala krajský súd o oznámenie dátumu právoplatnosti rozsudku najvyššieho súdu, krajský súd však požadovaný dátum Sociálnej poisťovni uviedol až v oznámení zo 14. augusta 2020.

Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne následne rozhodnutím č. 535 311 3440 0 z 26. augusta 2020 zrušil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia č. 535 311 3440 0 z 12. decembra 2016 a vec vrátil Sociálnej poisťovni, ústrediu na nové prerokovanie a rozhodnutie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Proti postupu Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Nečinnosťou organizačných zložiek Sociálnej poisťovne, ktorá nastala po vydaní rozsudku krajského súdu č. k. 10 Sa 23/2017 z 19. decembra 2018, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Túto skutočnosť konštatovala aj verejná ochrankyňa práv vo svojom upovedomení o vybavení podnetu sťažovateľky z 19. februára 2021. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť bezprostredne po jeho doručení účastníkom konania. Kasačná sťažnosť nemá odkladný účinok

a nemá žiaden vplyv na samotnú právoplatnosť rozsudku krajského súdu. Sociálna poisťovňa tak bola derogačným rozsudkom krajského súdu z 19. decembra 2018, ktorý nadobudol právoplatnosť 22. januára 2019, viazaná, a teda bola povinná v nadväznosti na tento zrušujúci rozsudok vydať v ďalšom administratívnom konaní nové rozhodnutie, v ktorom zohľadní právny názor vyjadrený v rozsudku krajského súdu. Tým, že Sociálna poisťovňa čakala do vydania meritórneho rozhodnutia najvyššieho súdu o jej kasačnej sťažnosti, vystavila sťažovateľku právnej neistote po neprimerane dlhý čas.

b) K ďalším zbytočným prietahom v napadnutom konaní došlo v dôsledku doručovania rozhodnutia generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. 535 311 3440 0 z 26. augusta 2020 na nesprávnu doručovaciu adresu sťažovateľky, ako aj tým, že predmetným rozhodnutím nedošlo k zmene odvolaním napadnutého rozhodnutia prvostupňového správneho orgánu (Sociálnej poisťovne, ústredia) z 12. decembra 2016, ale k jeho zrušeniu, pričom sa celá vec vrátila Sociálnej poisťovni, ústrediu na nové prerokovanie a rozhodnutie. Uvedený postup sa javí ako priečiaci sa princípu rýchlosti a hospodárnosti konania, obzvlášť s poukazom na to, že generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne mohol sám disponovať všetkými podkladmi na vydanie zmenového rozhodnutia. Zrušením rozhodnutia a vrátením veci Sociálnej poisťovni, ústrediu sa celá procedúra, na ktorej konci má byť právoplatné rozhodnutie o nároku sťažovateľky na predčasný starobný dôchodok, vrátila na samotný začiatok, odznova začali plynúť lehoty na vydanie rozhodnutia, čo sa následne negatívnym spôsobom premieta do celkovej dĺžky dávkového konania.

c) Od roku 2013, keď sťažovateľka požiadala o priznanie predčasného starobného dôchodku, nebolo ku dňu vyhotovenia posledného písomného stanoviska Sociálnej poisťovne z 24. novembra 2020, doručeného 3. decembra 2020, teda vyše sedem rokov od podania žiadosti, právoplatne rozhodnuté o konečnej a definitívnej sume predčasného starobného nároku, na ktorý mala sťažovateľka nárok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní.

5. Totožný postup Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní sťažovateľka napadla už ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. mája 2020, ktorý o nej rozhodol uznesením č. k. II. ÚS 257/2020-14 z 9. júna 2020 tak, že ju odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie. V odôvodnení predmetného uznesenia ústavný súd s poukazom na tam citovanú judikatúru ústavného súdu k problematike prietahov v správnom konaní a v spojení s na vec sa vzťahujúcou právnou úpravou uviedol, že sťažovateľka bola v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, ako aj v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavným súdom oprávnená domáhať sa ochrany základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy v spojení s právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní správneho orgánu na príslušnom správnom súde na základe žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy. Uvedené vzhľadom na subsidiaritu právomoci ústavného súdu vylučuje, aby ústavný súd

poskytoval ochranu namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ku ktorému malo dôjsť postupom orgánov verejnej správy.

6. Podľa § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania je neprípustný, ak sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

7. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

8. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Z citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je neprípustná z dôvodu, že sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené

10. Prekážka už rozhodnutej veci (res iudicata) bráni tomu, aby sa ústavný súd opakovane zaoberal a rozhodoval o totožných návrhoch doručených ústavnému súdu. Totožnosť veci je daná pri zhode predmetu konania, skutkových okolností, z ktorých sa uplatnené právo vyvodzuje, a identitou účastníkov konania. O takú prekážku by nešlo, ak chýba čo len jeden z uvedených znakov totožnosti veci.

11. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľka aj v predchádzajúcej ústavnej sťažnosti, tak ako aj v predmetnej ústavnej sťažnosti namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Sociálnej poisťovne (nečinnosťou, neefektívnym postupom), v dôsledku ktorého došlo v napadnutom konaní k vzniku zbytočných prieťahov, ako aj celkovú dĺžku správneho konania vo veci priznania predčasného starobného dôchodku.

12. Možno bez pochybností konštatovať, že predošlé rozhodnutie o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľky v okolnostiach danej konkrétnej veci nemožno považovať za rozhodnutie „o podmienkach konania“, ako to má na mysli ustanovenie § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, ktoré by bolo možné dodatočne splniť (ako to je napr. pri nesplnení zákonom predpísaných náležitostí ústavnej sťažnosti).

13. Vzhľadom na to, že ústavná sťažnosť sa týka veci, o ktorej už ústavný súd rozhodol, bolo potrebné ju odmietnuť ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde.

14. V súvislosti s posudzovaným prípadom ústavný súd tiež konštatuje, že sťažovateľka k svojej ústavnej sťažnosti nepriložila kvalifikované plnomocenstvo, čo je zákonnou povinnosťou vyplývajúcou z § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde (obdobne I. ÚS 262/2015 a I. ÚS 150/2016).

15. Okrem skutočnosti, že v predložennom plnomocenstve nie je presne vymedzený jeho rozsah, teda identifikácia rozhodnutia, opatrenia, resp. iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľky boli porušené jej základné práva a slobody, ani označenie toho, kto podľa sťažovateľky porušil jej základné práva a slobody, v danom prípade sťažovateľka podala elektronickými prostriedkami prostredníctvom svojej právnej zástupkyne ústavnú sťažnosť aj splnomocnenie na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, pričom plnomocenstvo udelené právnej zástupkyne ešte 11. marca 2020 bolo podpísané len kvalifikovaným elektronickým podpisom právnej zástupkyne sťažovateľky.

16. Splnomocnenie podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde je osobitnou listinou preukazujúcou oprávnenosť advokáta vykonávať procesné úkony v konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy za navrhovateľa ako účastníka konania. Takéto splnomocnenie je osobitným procesným úkonom navrhovateľa ako účastníka konania voči ústavnému súdu, s ktorým sú spojené závažné právne dôsledky. Na elektronickú podobu splnomocnenia treba aplikovať ustanovenia zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon e-Governmente“), pričom oprávnenie konať v mene účastníka konania sa preukazuje buď splnomocnením ako elektronickým dokumentom autorizovaným splnomocniteľom v zmysle § 23 zákona o e-Governmente, alebo, ak splnomocniteľ nemôže tento dokument autorizovať, vykonaním zaručenej konverzie pôvodného listinného splnomocnenia v zmysle § 35 ods. 2 zákona o e-Governmente. Autorizácia splnomocniteľom preukazuje autenticitu splnomocniteľa ako osoby, ktorá splnomocnenie udelila. Autorizácia splnomocnenia advokátom ako splnomocnencom nie je postačujúca, pretože preukazuje len autenticitu splnomocnenca, a teda skutočnosť, že advokát plnú moc prijal (II. ÚS 470/2018, m. m. III. ÚS 271/2018).

17. Absencia kvalifikovaného elektronického podpisu sťažovateľky ako splnomocniteľky, resp. zaručenej konverzie podpísaného originálu plnomocenstva z listinnej podoby do elektronického dokumentu alebo nedoručenie podpísaného originálu splnomocnenia v listinnej podobe poštou, prípadne osobne tak predstavuje nedostatok, ktorý zakladá dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí (m. m. II. ÚS 102/2019, II. ÚS 154/2019, I. ÚS 170/2020).

18. Vzhľadom na skutočnosť, že nesplnenie zákonom ustanovenej náležitosti malo takú povahu, že odstránenie tohto nedostatku ústavnej sťažnosti by si zo strany ústavného súdu vyžadovalo podrobnú výzvu, resp. poučenie advokátky sťažovateľky a touto výzvou, resp. poučením by ústavný súd fakticky nahradzoval úkon právnej služby, ktorý je povinný vykonať advokát, ale predovšetkým vzhľadom na existenciu dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti sťažovateľky uvedeného v bode 13 ústavný súd sťažovateľku, resp. jej advokátku nevyzýval na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti.

19. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími jej požiadavkami uvedenými v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2021

Peter Molnár
predseda senátu